

них напрямків науки і техніки і критичних технологій в період, що розглядається (до 2015 р.) з урахуванням очікуваних темпів зростання валового внутрішнього продукту і джерел для інновацій і інвестицій. Джерелами фінансування науково-технічного прориву можуть бути: власні кошти підприємств і організацій; прямі вкладення українських і закордонних приватних інвесторів, а також зацікавлених іноземних держав у реалізацію міждержавних науково-технічних і інноваційних програм і проектів; бюджетні вкладення (державні, регіональні і місцеві) у розробку, освоєння і стартове поширення нових поколінь техніки і технологій; кошти приватних фірм і населення, які можуть залучатися шляхом закупки ними на фондових біржах акцій високотехнологічних корпорацій.

Відзначимо, що слід оцінювати кілька сценаріїв перспективного ресурсного забезпечення з урахуванням циклів і криз як у світовій, так і у вітчизняній економіці, зміни фаз циклів і зв'язаних з цим коливань попиту, обсягу продажів і ресурсів.

IV. Висновки. Отже наше дослідження переконливо довело, що обрана стратегія випереджального розвитку України повинна в якості основи такого розвитку притримуватися базового принципу – розробки і реалізації державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки,

утвердження України як високотехнологічної держави. За останніми оцінками фахівців, ресурсний, інтелектуальний та науково-технічний потенціали України за умов їхнього ефективного використання є достатнім для реалізації такої масштабної задачі. Суттєвому його підсиленню може сприяти прискорення інтеграційних процесів українського суспільства, вступ в існуючі інтеграційні утворення та ініціювання нових.

1. «Доклад о мировом развитии 2006 года. Справедливость и развитие». Пер. с англ. – М.: Издательство «Весь Мир», 2006. 312 с.

2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Стат. Збір. – К.: Держкомстат України, 2006. – 310 с.

3. Науково-технічний потенціал України: стан, проблеми, перспективи розвитку. – К.: ЦДТН, 2000. – 50 с.

4. Законодавство України у сфері інноваційної діяльності: 36. законодав. актів. За станом на 1 березня 2005 р. – К.: Парлам. вид-во, 2005. –136 с.

5. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л. І. Федулової. – К.: «Основа», 2005. – 552 с.

6. *И. Шумпетер.* История экономического анализа. – М.: Прогресс, 2004. – 432с.

In the article the importance of innovatsiy is reflected as bases of steady development in the conditions of market transformations. Basic directions of innovative dilnosti are considered in Ukraine. Taking into account world experience. It is certain prioriteti innovative changes pursuant to strategy of development of Ukraine economic and social on a period to 2005 year.

Карлін М.І.

ФІНАНСУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

В статті аналізуються деякі проблеми фінансування людського розвитку на прикладі Волинської області, пропонуються шляхи покращення медичного обслуговування населення області, забезпечення його житлом. Обґрунтовуються необхідні зміни у податковій системі України, у фінансовій політиці країни в цілому.

Ключові слова: людський розвиток, фінанси, регіон, медичне обслуговування, іпотечне кредитування, трудова міграція, податки, амністія капіталів, Волинська область.

I. Вступ. Зростання значення проблем людського розвитку в сучасному світі обумовлене посиленням соціальної орієнтації економіки у розвинутих країнах та загостренням проблем нерівномірності розподілу доходів серед населення як розвинутих, так і країн, що розвиваються. До останніх, якщо розглядати рівень ВВП на душу населення все більше наближається й Україна. Разом з тим, за рівнем освіченості населення Україна поки що знаходиться серед розвинутих країн, що дає їй шанс на перспективу. Тільки реалізувати цей шанс буде дуже важко без

належного фінансування людського розвитку у найближчі роки.

Разом з тим поки що залишаються не розв'язаними проблеми фінансування людського розвитку на регіональному рівні, в першу чергу в депресивних регіонах України. Конкретні заходи державної політики щодо фінансування розвитку людського потенціалу з урахуванням регіональних відмінностей потребують подальших розробок та обґрунтування необхідних змін у Бюджетному кодексі країни, введення Податкового кодексу України. Недосконала державна політика фінансування розвитку людського потенціалу в окремих регіонах України призвела до його зниження, загострення диспропорцій у розвитку між окремими регіонами України, що в майбутньому може значно ускладнити й політичну ситуацію у нашій країні.

Складність розробки моделі фінансування людського розвитку в Україні, адекватній сучасним вимогам, пояснюється недооцінкою (а в деяких випадках і нерозумінням) ролі людського розвитку в економіці країни. Як довели провідні українські економісти, необхідно розрізняти такі категорії як людський розвиток та людський капітал [1,214]. У концепції людського капіталу інвестиції в людину розглядаються передусім як засіб збільшення продуктивності праці й доходу. У концепції ж людського розвитку високорозвинута благополучна людина - це мета, а забезпечення її добробуту виступає кінцевим і єдиним завданням розвитку. Тобто, людський капітал розглядається не як засіб досягнення добробуту людей, а як обов'язковий компонент їхнього добробуту. Подібний підхід використовується в тих країнах Євросоюзу, які зорієнтовані на концепцію загального добробуту (Скандинавські країни насамперед).

II. Постановка завдання. Поставлені завдання щодо покращення людського розвитку в Україні стримуються нестачею фінансових ресурсів на всіх рівнях: від домогосподарства і регіону до держави в цілому, що, насамперед, позначається на демографічних процесах в Україні. Стрімке падіння рівня життя населення нашої країни у 90-ті роки ХХ століття і формування глибокого розриву між історичними стандартами рівня життя і його реальним рівнем призвели до того, що реалізацію дітородних орієнтацій на

дводітність 80% молодих подружжів пов'язують з необхідністю створення умов для забезпечення належного рівня доходів, близько двох третин – окремої квартири. Особливо гострим є ці проблеми у великих містах.

III. Результати. В першій половині першого десятиріччя ХХІ століття у фінансуванні людського розвитку в Україні поряд з певними досягненнями були допущені серйозні помилки. Надмірна концентрація зусиль на підтримку малозабезпечених верств в цей період не лише не дала змоги розв'язати минулі проблеми, а й призвела до формування низки нових. Всі наявні бюджетні ресурси спрямовувалися на виплати населенню, в результаті навантаження на бюджет стало неприпустимо великим. Це призвело не тільки до перевантаження бюджету, а й до формування у значної частини населення утриманської позиції. Практично це була політика, спрямована на підтримку бідних верств населення за рахунок перерозподілу доходів середнього шару суспільства, а не на зменшення бідності як такої. Для подолання вказаних проблем в країнах ЄС стараються не стільки піднімати податки на доходи заможних верств населення, скільки оптимізувати видатки, в тому числі різні соціальні виплати.

Всі наведені факти говорять про необхідність використання Українською державою як більш суворих заходів до так званих безробітних, так і до виплати зарплати за тіньовими схемами. Держава повинна стимулювати регіони до легалізації тіньової зайнятості, підвищення їх податкоспроможності.

Падіння рейтингу України протягом 1992 – 2001 рр. серед країн з транзитивною економікою за інтегральним показником людського розвитку відбувалося на тлі демографічної кризи та погіршення стану здоров'я населення України. Економічна криза в Україні в 1992 – 1999 рр. призвела до значного занепаду системи охорони здоров'я населення України у всіх регіонах, в тому числі й на Волині, що призвело до значних втрат людського потенціалу. Разом з тим, проблеми в охороні здоров'я можна виправити за умови належного фінансування у наступні роки. Керівництву нашої держави та окремих регіонів слід пам'ятати, що рівень забезпечення населення медичною допомогою в

значній мірі визначає демографічні, економічні та інші показники розвитку України та окремого регіону.

Аналіз, проведений д.е.н., проф. Куценко В.І. та Войтович О.О., свідчать, що абсолютна та питома забезпеченість лікарняними ліжками на Волині, суттєво відстає від відповідних показників по Україні [4, 20-21]. В цілому середнє питома забезпечення лікарняними ліжками у Волинській області є практично найнижчим в Україні [5]. Щоб покращити ситуацію в області необхідно вжити заходів щодо капітального будівництва нових лікарняних закладів та забезпечення їх належним фінансуванням. В розрізі окремих територій питома забезпечення лікарняними ліжками на 10000 мешканців коливається у проміжку від 37 (в Луцькому районі) до 68 (в Ковельському районі). За 2004 – 2005 р.р. питома забезпеченість лікарняними ліжками (враховуючи лікарняні ліжка закладів обласного підпорядкування) зменшилося (з 80,52 до 80,4), що в значній мірі можна пояснити нестачею фінансування закладів охорони здоров'я в області.

При аналізі абсолютної та питомаї забезпеченості (на 10000 осіб) населення лікарями усіх спеціальностей та середнім медичним персоналом, можна виявити суттєві диспропорції між обласним центром і сільськими районами. Так, у 2005 р. питома забезпеченість лікарями коливалася від 17,2 (у Любешівському районі) до 44 (у м. Луцьку). Це пояснюється насиченістю обласного центру Волині лікарняними закладами міського та обласного підпорядкування. А загалом цей показник по Волинській області є одним з найнижчих в Україні [5].

У Волинській області в останні роки відбувається збільшення чисельності захворювань, а також, частоти звернень громадян до лікарняних закладів. В області зростає чисельність захворювань і за рахунок того, що три райони області відносяться до чорнобильської зони. Все це вимагає збільшення фінансування медичної галузі Волині за рахунок всіх джерел фінансування, але в першу чергу за рахунок Державного бюджету України, оскільки Волинська область належить до високо дотаційних регіонів нашої країни.

Дуже складною проблемою, що характеризує людській розвиток, є забезпеченість

житлом і його відтворення. Як в Україні, так і на Волині значна частина населення проживає в незадовільних умовах (в гуртожитках, комунальних квартирах, аварійних будинках тощо). Незважаючи на відносне зростання фінансування розвитку житлового будівництва і в Україні (за 2000 – 2004 р.р. обсяг інвестицій у житлове будівництво зріс у 2,5 рази), частка обсягів інвестицій у житлове будівництво мала негативну тенденцію [6,11]. Тому кожен регіон повинен встановити для себе пріоритетність використання інструментів кредитно-фінансової політики та інвестиційної політики з тим, щоб поліпшити ситуацію із забезпеченням житлом. Найважливішим чинником у вирішенні житлових проблем жителів Волині (як і України в цілому) є створення системи та порядку надання державного довгострокового житлового кредиту громадянам України на добудову незавершених житлових будинків, а також зменшення банківських ставок по іпотечному кредитуванню. Останнє особливо актуальне для жителів Волині, оскільки середня зарплата в області є однією з найнижчих в Україні, а ставки по іпотечному кредитуванню майже не покупаються київським (це при тому, що середня зарплата у Волинській області приблизно у 2,5 рази менше, чим в Києві). У певному сенсі цей феномен можна пояснити значними тіньовими доходами жителів області, в тому числі й за рахунок працевлаштування за кордоном. За нашими приблизними оцінками від заробітчан із-за кордону Волинська область щорічно отримує не менше 100 – 120 млн. євро. Переважна частина цих коштів інвестується в житлове будівництво у регіоні, а також направляється на оплату навчання своїх дітей та лікування батьків та інших членів їх сімей. Позитивом є те, що з кожним роком збільшується частка коштів від заробітчан, яка вкладається у малий і середній бізнес, в тому числі в сферу будівництва та ремонту житла. Державі та регіональній владі потрібно стимулювати останнє, що сприятиме здешевленню житла.

Вирішенню проблеми покращення забезпеченням житлом насамперед населення депресивних регіонів (до яких відноситься і Волинь) могло б сприяти введення податку на нерухомість у 2007 р. За нашими обережними оцінками більшість нових будинків, які

здаються в останні роки в м. Луцьку, реально заселяються на 60 – 70%. Інші квартири були куплені не для проживання, а для перепродажу або для того, щоб зберегти дола-рові вклади населення від обесцінення. У них роками ніхто не живе, або ці квартири здаються в оренду без сплати відповідних податків.

Для легалізації тіньових доходів жителів Волинської області (як і жителів України в цілому) необхідно розробити відповідну програму амністії капіталів, яка б враховувала джерела отримання цих доходів. В першу чергу це стосується доходів трудових мігрантів, які переважно на нелегальній основі працюють за кордонами України. Для багатьох жителів Західної України (в тому числі і Волині) це єдиний шанс отримати нормальні заробітки, щоб прогодувати і вивчити дітей та побудувати власне житло. Тому пропонуємо доходи трудових мігрантів, що будуть легалізуватися під час амністії капіталів, оподатковувати за мінімальною ставкою (до 5%) або не оподатковувати взагалі. Україна від подібного сценарію проведення амністії виграє на економії державних видатків, які зараз направляються на житлові субсидії, допомогу малозабезпеченим особам, безробітним тощо. Проблеми у соціально-трудої сфері неможливо вирішити без залучення роботодавців, працівників, їх спілок та організацій і суспільства в цілому. При цьому вкрай небезпечним є усунення держави від регулювання відтворення трудового потенціалу. Особливо актуальною є необхідність розроблення та впровадження в економічну практику механізмів, що забезпечать відповідність підготовки кадрів потребам виробництва. Дієвим механізмом, спрямованим на подолання дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці у депресивному регіоні має стати формування регіональних замовлень на підготовку кадрів [7,14-16].

Мета формування регіонального замовлення на підготовку кадрів полягає у формуванні гнучкої системи освіти, яка швидко реагує на потреби ринку праці та стимулює економічне зростання, реалізації регіональної політики у сфері відтворення кадрового потенціалу, відображенні позицій усіх соціальних партнерів, зацікавлених у забезпеченні кадрових потреб регіональної економіки.

Регіональне замовлення на підготовку кадрів складається з двох компонентів. Кількісна компонента передбачає виявлення фактичної та перспективної потреби в кадрах всіх сфер економіки. Якісна компонента містить кваліфікаційні вимоги до рівня загальноосвітньої та професійної підготовки кадрів. Врахування обох компонент дозволяє уточнити та скорегувати структуру і зміст освітніх програм, типи та види освітніх закладів, строки, форми та методи навчання. Таким чином, освітні цілі в регіоні визначатимуться не тільки державними, а й регіональними потребами.

Формування системи безперервного навчання кадрів в регіонах має здійснюватися шляхом удосконалення нормативно-правової бази для професійного навчання персоналу, у тому числі безпосередньо на виробництві. В областях України сьогодні практично не діє система підвищення кваліфікації, не відбувся перехід кадрових служб до служб управління персоналом. Цим обумовлена необхідність реорганізації системи кадрового забезпечення підприємств, приведення її у відповідність сучасним вимогам виробництва, світовому досвіду з метою безпосереднього залучення працівників до реалізації економічних реформ.

IV. Висновки.

1. За регіональним індексом людського розвитку в Україні можна виділити чотири групи областей, для кожної з яких треба розробити індивідуальну програму підвищення людського розвитку.

2. Програма підвищення людського розвитку в регіоні повинна базуватися на поданні більш широких повноважень та фінансових ресурсів місцевим органам влади.

3. У депресивних регіонах України, до яких належить і Івано-Франківська область, необхідно перерозподілити кошти на медичне обслуговування між обласним центром і сільськими регіонами (на користь останніх).

4. Держава повинна передбачити заходи по зниженню ставок по іпотечному кредитуванню будівництва житла у депресивних регіонах, оскільки доходи населення у цих регіонах суттєво поступаються середньо-українським.

5. Для легалізації доходів закордонних трудових мігрантів необхідно провести амністію їх капіталів за максимально спроще-

ною процедурою і мінімальною ставкою оподаткування.

6. Пріоритетом регіональної політики держави у покращенні використання трудового потенціалу депресивних регіонів Західної України (в тому числі на Прикарпатті) повинна стати активна протидія безробіттю, створення нових робочих місць.

7. Підготовка кадрів у депресивних регіонах повинна здійснюватися на основі формування регіонального замовлення та належного державного фінансування.

1. Васильченко В.С., Гриненко А.М., Грішнова О.А., Керб Л.П. Управління трудовим потенціалом: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.

2. Єхануров Ю.І. Демографічний розвиток як державний пріоритет України // Демографія та соціальна економіка. Наук. – екон. журнал. – К.: ІДСД НАН України. – 2005. №2. = с. 3 – 6.

3. Шишкін В.С. Людський розвиток: оцінка та основні напрями підвищення його рівня. – Автореф. к.е.н. / 08.09.01. – Демографія, економіка праці,

соціальна економіка і політика. – К.: ІДСД НАН України, 2004. – 20 с.

4. Куценко В.І., Войтович О.О. Стан забезпечення населення медичною допомогою (на прикладі Волинської області) // Економічні науки. Серія “Регіональна економіка” 36. наук. праць. Вип., 3. – Ч. 2. – Луцьк: ЛДТУ, 2006. – с. 17 – 25.

5. Статистичний щорічник України / Під. ред. Осауленка О.Р. К.: Вид-во: Консультант, 2005. – 592с.

6. Кривов'язюк І.В., Заблоцька І.Л., Фінансово-економічні механізми житлового будівництва в регіоні. – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 144 с.

7. Ільч Л.М. Трудовий потенціал України та ефективність його використання. – Автореф.... к.е.н. / 08.09.01. – Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – К.: ІДСД НАН України, 2006. – 20 с.

In the article some problems of financing of human development are analyzed on the example of the Volyn region, the ways of improvement of medical service of population of region, housings his, necessary changes prove, are offered in the tax system of Ukraine, in the financial policy of country on the whole.

Ткаченко А.М., Гугля М.В.

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ

На сучасному етапі розвитку економіки України все більш важливим стає професійне управління фінансами підприємств з метою отримання максимального прибутку, використовуючи при цьому найсучасніші технології й обладнання. У пропонованій статті подасться класифікація фінансових ресурсів та розглядається структура управління ними.

Ключові слова: фінансові ресурси, активи, фінансове управління, антикризове управління, фінансова інформація, фінансова звітність, фінансові ризики.

I. Вступ. В ринкових умовах розвитку України все більшого значення набуває професійне управління фінансовими ресурсами. Тому з боку вчених-науковців та практиків посилено увагу до визначення сутності фінансових ресурсів. Визначальними ознаками, що характеризують структуру фінансових ресурсів є:

джерела створення (зовнішні й внутрішні) [1, 531];

цільова спрямованість [2, 108];

тривалість використання коштів фінансування [3, 83];

форма власності [4, 478];

напрямки використання [5, 56].

Це дозволяє представити класифікацію фінансових ресурсів і дає можливість чітко визначити їх склад і напрямки використання (табл. 1).

II. Постановка завдання. При розподілі фінансових ресурсів формуються вартісні пропорції. Завданням фінансового менеджера є визначення раціональних співвідношень між власним і позиковим капіталом, оборотними й необоротними активами, обсягом фінансування розширеного виробництва, поточних та інших витрат. Дані пропорції повинні бути економічно обґрунтованими, оскільки впливають на ефективність діяльності підприємства.

III. Результати. Для успішної реалізації функції управління фінансами необхідна наявність великого обсягу різної інформації фінансового характеру.